

ΠΛΑΙΣΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟ 1997 ΚΑΙ ΤΟ 1998

Πρωταρχική επιδίωξη της οικονομικής πολιτικής πρέπει να είναι η μείωση του πληθωρισμού σε 2-3% μέχρι το τέλος του 1998.

1. Νομισματική πολιτική

Η νομισματική πολιτική πρέπει να αποτελέσει τη βάση της αντιπληθωριστικής πολιτικής. Η εμπειρία στις βιομηχανικές χώρες στη δεκαετία του 1990 είναι ότι οι κεντρικές τράπεζες, με τα μέσα νομισματικής πολιτικής που διαθέτουν, στις περισσότερες περιπτώσεις κατάφεραν να δαμάσουν τον πληθωρισμό.

Για την επίτευξη του τελικού στόχου σε σχέση με τον πληθωρισμό η Τράπεζα της Ελλάδος υιοθετεί τα τελευταία χρόνια δύο ενδιάμεσους στόχους. Ο ένας αφορά στη διατήρηση σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής και ο άλλος στη συγκράτηση του ρυθμού αύξησης της προσφοράς χρήματος μέσα σε προκαθορισμένα όρια.

Στόχος της νομισματικής πολιτικής εφέτος είναι να διατηρηθεί η ισοτιμία της δραχμής έναντι του ECU περίπου σταθερή. Παράλληλα επιδιώκεται η συγκράτηση του ρυθμού αύξησης του M3 στο 6-9%.

Ερώτημα: σε ποιο επίπεδο θα καθορισθούν οι δύο αυτοί ενδιάμεσοι στόχοι για το 1997 και το 1998;

(α) Πρέπει να υπάρξει σωστή αντιστοιχία ενδιάμεσων στόχων και τελικών στόχων για τον πληθωρισμό.

(β) Επειδή η νομισματική πολιτική επηρεάζει τον πληθωρισμό με σημαντική χρονική υστέρηση, αν η νομισματική πολιτική είναι προσανατολισμένη στο στόχο για μείωση του πληθωρισμού στο 2-3% μέχρι το τέλος του 1998, θα πρέπει να προσδιορισθούν για το 1997 και το 1998 αυστηροί ενδιάμεσοι στόχοι.

Θα συνεχισθεί η πολιτικής σταθερής ισοτιμίας; Θα ληφθούν μέτρα για τη συγκράτηση της πιστωτικής και νομισματικής επέκτασης στο επίπεδο που απαιτείται για μείωση του πληθωρισμού στο 2-3% μέχρι το τέλος του 1998;

Το βασικό μέσο πολιτικής για τη στήριξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής και για τον έλεγχο της νομισματικής επέκτασης είναι το επιτόκιο. Η επίτευξη όμως συγχρόνως των δύο αυτών νομισματικών στόχων με τη χρήση ενός μόνο μέσου πολιτικής, του επιτοκίου δημιουργεί προβλήματα. Η συγκράτηση της νομισματικής επέκτασης στα όρια που είναι απαραίτητα για την επίτευξη του στόχου για μείωση του πληθωρισμού απαιτεί υψηλά επιτόκια. Η διατήρηση υψηλών επιτοκίων βραχυπρόθεσμα οδηγεί σε εισροές κεφαλαίων που ενισχύουν τη ρευστότητα και περιορίζουν την αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής. Οι υψηλές εισροές κεφαλαίων έχουν επεκτατική

επίδραση στην προσφορά χρήματος και την οικονομική δραστηριότητα και επιδρούν ανασχετικά στην υποχώρηση του πληθωρισμού.

Μέχρι ποιο σημείο μπορεί η Τράπεζα της Ελλάδος να επωμισθεί το κόστος των παρεμβάσεων στις χρηματαγορές για την απορρόφηση της πλεονάζουσας ρευστότητας; Μήπως είναι προτιμότερο να ανεχθεί κανείς προσωρινά μια ανατίμηση της δραχμής που θα συμβιβάζεται με τη διατήρηση υψηλών επιτοκίων και θα ανακόψει ενδεχομένως τις εισροές κεφαλαίων;

Είναι εύλογες οι πιέσεις του Υπουργείου οικονομικών για μείωση των επιτοκίων δεδομένου ότι με τον τρόπο αυτό μπορούν να μειωθούν οι δαπάνες του προϋπολογισμού για τόκους και να γίνει ευκολότερη η μείωση των ελλειμμάτων. Ακαιρη όμως μείωση των επιτοκίων, χωρίς δηλαδή να έχουν εκλείψει οι παράγοντες που κρατούν τα επιτόκια στα σημερινά τους επίπεδα (πληθωρισμός, ανάγκη στήριξης της ισοτιμίας της δραχμής, μεγάλες δανειακές ανάγκες του Δημοσίου) δεν συμβιβάζεται με την αντιπληθωριστική πολιτική. Αντίθετα ενισχύουν τις δυνάμεις του πληθωρισμού. Το συμπέρασμα είναι ότι αν επιδιώκεται ταχύτερη μείωση του πληθωρισμού, η πολιτική επιτοκίων πρέπει να αποκτήσει ενεργότερο ρόλο στον έλεγχο της ρευστότητας και της πιστωτικής επέκτασης. Η μόνη δυνατότητα για ουσιαστική και μόνιμη μείωση των επιτοκίων είναι να μειωθούν δραστικά τα ελλείμματα του Δημοσίου και ο πληθωρισμός.

2. Δημοσιονομική πολιτική

Από τα προαναφερθέντα προκύπτει ότι βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής είναι η εφαρμογή με συνέπεια, χωρίς παρεκκλίσεις της δημοσιονομικής πολιτικής που προβλέπει το πρόγραμμα σύγκλισης. Μείωση του ελλείμματος του ευρύτερου κυβερνητικού τομέα κατά 3,5 περίπου εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ το 1997 και 1,5 περίπου εκατοστιαίες μονάδες το 1998, ώστε μέχρι τότε να υποχωρήσει στο 2-2,5% του ΑΕΠ. Η συνεπής εφαρμογή της δημοσιονομικής πολιτικής, χωρίς παρεκκλίσεις και "λογιστικές ωραιοποιήσεις" ή άλλες τέτοιες "ρυθμίσεις" θα ενισχύσει την αξιοπιστία της γενικότερης οικονομικής πολιτικής και θα έχει πολύ θετικές επιπτώσεις στις πληθωριστικές προσδοκίες και στην επιδιωκόμενη ταχεία μείωση του πληθωρισμού.

Εχει πολλές φορές επισημανθεί ότι ο συνδυασμός των μέσων πολιτικής που ισχύει για αρκετά χρόνια (ανεπαρκής δημοσιονομική προσαρμογή - σχετικά περιοριστική νομισματική πολιτική) είναι απρόσφορη για την ταχεία μείωση του πληθωρισμού.

Για να εξασφαλισθεί δραστική και μόνιμη μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων απαιτούνται ριζικές παρεμβάσεις τόσο στο σκέλος των δαπανών όσο και στο σκέλος των εσόδων. Από την πλευρά των δαπανών υπάρχουν

ευρύτατα περιθώρια για καλύτερη διοίκηση και διαχείριση. Υπάρχουν επίσης σημαντικά περιθώρια για την απαλλαγή του κρατικού προϋπολογισμού από το βάρος πολλών επιδοτήσεων και επιχορηγήσεων.

Υπάρχουν ακόμη σημαντικές δυνατότητες για ιδιωτικοποιήσεις και για εκκαθάριση ζημιολόγων επιχειρήσεων, που δεν είναι βιώσιμες. Δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται οι ιδιωτικοποιήσεις ως ιδεολογικό θέμα. Οι ιδιωτικοποιήσεις μπορεί να συμβάλουν όχι μόνο στην πραγματοποίηση εσόδων, αλλά και στην αποτελεσματικότερη λειτουργία της οικονομίας. Στον τομέα αυτό υπάρχουν αδικαιολόγητες καθυστερήσεις.

3. Εισοδηματική πολιτική

Η επίτευξη του στόχου για ταχεία υποχώρηση του πληθωρισμού, εκτός από τον ενεργότερο ρόλο της νομισματικής πολιτικής και τη δραστική μείωση των δημόσιων ελλειμμάτων, απαιτεί και πολιτική βαθμιαίας επιβράδυνσης του ρυθμού αύξησης των χρηματικών μισθών, που σταδιακά πρέπει να προσεγγίσει τον αντίστοιχο ρυθμό αύξησης των ονομαστικών μισθών στις λοιπές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εναρμόνιση της πολιτικής μισθών με την αντιπληθωριστική νομισματική πολιτική είναι αναγκαία για να υποχωρήσει ο πληθωρισμός.

Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις οι μέσες αποδοχές αναμένεται ότι θα αυξηθούν εφέτος κατά 10,3% (έναντι 12% το 1995) και το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος κατά 9,5% (έναντι 10,5% το 1995). Αυτός είναι ο βασικός λόγος γιατί δεν σημειώθηκε επιβράδυνση του πληθωρισμού στη διάρκεια του τρέχοντος έτους. Για το 1997 οι πρώτες προβλέψεις είναι ότι η αύξηση των αποδοχών θα παραμείνει περίπου στα επίπεδα του 1996 και ο ρυθμός αύξησης του κόστους εργασίας θα σημειώσει μικρή σχετικά επιβράδυνση (θα είναι γύρω στο 8%). Η εξέλιξη αυτή καθιστά εξαιρετικά δύσκολη την ταχεία υποχώρηση του πληθωρισμού το 1997. Επομένως, πρέπει να βρεθούν μέσα παρέμβασης στη διαμόρφωση των μισθών το 1997 και το 1998 για να καταστεί δυνατή η υποχώρηση του πληθωρισμού στα προβλεπόμενα επίπεδα.

4. Γενική παρατήρηση

Πρέπει να αναρωτηθούμε γιατί τρία χρόνια μετά την έναρξη εφαρμογής του σταθεροποιητικού προγράμματος, η οικονομική προσαρμογή πολύ απέχει από το να είναι επαρκής. Η απάντηση είναι ότι υποεκτιμήθηκε το μέγεθος των προβλημάτων που είχαν συσσωρευθεί, επομένως και το μέγεθος της προσαρμογής που ήταν αναγκαία για την αντιμετώπισή τους. Οι στόχοι που υιοθετήθηκαν το 1994 στο αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σύγκλισης, ιδιαίτερα όσον αφορά στη δημοσιονομική προσαρμογή για την περίοδο 1994-1996, δεν ήταν

ιδιαίτερα φιλόδοξοι. Παράλληλα, τα μέτρα πολιτικής που επελέγησαν δεν ήταν επαρκώς αυστηρά για να εξασφαλίσουν ταχύτερη προσαρμογή, ιδιαίτερα όσον αφορά τη μείωση των ελλειμμάτων και την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Πρέπει να επισημάνω ότι η εμπειρία, ελληνική και ξένη, έχει δείξει ότι η πολιτική της βαθμιαίας και βραδείας προσαρμογής της οικονομίας είναι ανεπαρκής για να εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις για την είσοδο της χώρας σε φάση αυτοδύναμης οικονομικής ανάπτυξης. Επίσης, η διάψευση των προσδοκιών για την αντιμετώπιση των οικονομικών προβλημάτων επηρεάζει αρνητικά την αξιοπιστία της οικονομικής πολιτικής και συχνά οδηγεί σε κοινωνική κόπωση.

Με το αποτέλεσμα των εκλογών του Σεπτεμβρίου, η Κυβέρνηση έχει εξασφαλίσει τη λαϊκή εντολή για την ολοκλήρωση της οικονομικής σταθεροποίησης και προσαρμογής ώστε να καταστεί η Ελλάδα ισότιμος εταίρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επομένως, η Κυβέρνηση διαθέτει ένα σημαντικό πολιτικό κεφάλαιο που καθιστά ευχερέστερη, χωρίς σοβαρές κοινωνικές αντιδράσεις, την πιστή εφαρμογή του προγράμματος οικονομικής σύγκλισης. Η ελληνική κοινωνία περιμένει τολμηρές αποφάσεις για μεγάλα βήματα και όχι αποφάσεις για οριακής σημασίας μέτρα πολιτικής. Η ευκαιρία αυτή δεν πρέπει να χαθεί.

Ν.Γ. 31/10/1996